

אתגרי ההפעלה של מועדוניות בשעת חירום

התאמה לסביבה משתנה

פעילות בכפוף להנחיות פיקוד העורף או במרכזים זמניים עבור אוכלוסייה מפונה

פגיעה במערכות תומכות

"אפקט דומינו" – סגירת מוסדות לימוד או מחסור בכוח אדם (לדוגמה, עקב גיוס מילואים) מאתגרים את המערכת כולה

חשיפה לטראומה ושכול

חשיפה של הילדים והצוות לטראומה, אובדן ושכול מחייבת מענה רגיש, מותאם אישית ומודע-טראומה

מטרות-העל של הפעלת מועדוניות בשעת חירום

יצירת מרחב בטוח

ושגרת יום תואמת גיל ותעסוקה

מניעת בדידות ושוטטות

וצמצום התנהגויות מסכנות

סיפור יכולת האיתור

של ילדים הנתונים במצב רגשי ירוד או בסיכון מוגבר

מתן הפוגה ותמיכה להורים

המאפשרת להם להתאווור ממשיות ההורות האינטנסיביות ולחזק את חוסנם האישי

רקע ומטרות

מסמך זה מתבסס על סקירת ספרות רחבה¹ העוסקת בתפקוד מועדוניות לילדים בסיכון בשעת חירום ומתכללת תובנות מרכזיות שאפשר ליישם בעת מבצע "שאגת הארי". מצבי חירום, כדוגמת מלחמה, מפריים הפרה בוטה את שגרת חייהם של ילדים ומטילים עליהם מחיר רגשי והתפתחותי כבד. ילדים בסיכון פגיעים במיוחד, שכן מצב החירום עלול להחריף מצבי סיכון בתחום הרגשי-חברתי, בתחום הלימודי ובתחום ההשתייכות למשפחה, ולעיתים גם לפגוע בגישתם לשירותי חינוך ובריאות. השתתפות הילדים בפעילות מובנית במועדונית נועדה להשיב את האיזון והיציבות לחייהם.

¹ הפעלת מועדוניות לילדים בסיכון בעת חירום כמענה לפיתוח חוסן

בקרה, פיקוח ואיכות השירות

גם שעת בחירום, השירות במועדוניות חייב לעמוד בסטנדרטים איכותיים. הפיקוח יתבסס על:

- **ניהול סיכונים.** הגדרה מחודשת של סטנדרטים לנוכח מצב החירום וצמצום נטל בירוקרטי כדי לאפשר מענה מהיר ויעיל לילדים
- **תקשורת דיגיטלית וטלפונית.** כאשר הגעה פיזית מסוכנת, הפיקוח יתבצע מרחוק כדי להמשיך ולתמוך בצוותים ולוודא את שלומם של הילדים

סיכום

הפעלת מועדוניות בעת מבצע "שאגת הארי" עשויה לתרום לפיתוח חוסן בקרב ילדים במצבי סיכון ולצמצום נזקי הטראומה בטווח הקצר והארוך. יצירת "שגרה בתוך חירום" מעניקה לילדים תחושת ביטחון, תקווה ומסוגלות, החיוניות להמשך ההסתגלות, התפקוד וההתפתחות.

עקרונות פעולה להפעלת מועדוניות בשעת חירום

- **ניהול המועדונית ומיכוי צרכים.** על הניהול להתבסס על מיכוי רציף של צורכי הילדים, המשפחות והצוות. יש להגדיר את כוח האדם במועדונית חיוני ולהעמיק את התיאום עם צוותי בתי הספר ועם גורמי הרווחה ברשות המקומית. במידת הצורך יש להפעיל את המועדונית במבנים זמניים, ממוגנים על פי ההנחיות.
- **הכשרת הצוות ו"הכלת המכילים".** צוות המועדונית משמש דמות התקשרות חשובה עבור הילדים. לכן חשוב לספק להם הכשרות מתאימות לעבודה עם ילדים במצבי סיכון בשעת חירום:
- **הכשרה מודעת-טראומה.** על הצוות לקבל כלים לזיהוי תגובות טראומתיות ומצבי סיכון, לדרכי ההפניה לגורמי סיוע ולאסטרטגיות לעידוד חזקות ופעלנות יוזמת (agency) בקרב הילדים
- **מניעת טראומה משנית.** על המעסיקים להגביל את שעות העבודה, לקיים קבוצות תמיכה ולפתח אסטרטגיות להתמודדות של הצוות עם המצוקה הנפשית העולה מן החשיפה לסיפורי הילדים
- **חיזוק החוסן בקרב הילדים.** חשוב לפעול להחזרת תחושת השליטה של הילדים:
- **עידוד יוזמה.** יש לאפשר לילדים לבחור מטרות אישיות ולפעול למען הקהילה (למשל כתיבת מכתבים לחיילים או סיוע באריזת חבילות)
- **קיום שגרת חירום.** מפגש עם חברים ועם צוות קבוע במקום מוכר הוא משאב חוסן קהילתי שעשוי לסייע בהפחתת עוצמת תסמינים הקשורים בטראומה
- **הורים כמשאב.** המשפחה היא גורם מגן מרכזי. לכן יש לערב את ההורים בפעילויות ובקבלת החלטות, לזהות הורים שיכולים לתרום לפעילות המועדונית ולספק מענים ייעודיים לקבוצות בסיכון (כגון ערכות מזון או ציוד טכנולוגי).